

[Ole Espersen]

spørgsmål. Jeg ved, der er utrolig mange, der er tusindvis af lægdommere, der venter på et svar. Nej, de venter først og fremmest på en forhøjelse, men de venter også på en forklaring på, hvorfor en forhøjelse ikke kan komme.

Kunne vi nu ikke glemme dette udvalg, der har været snakket så meget om, og som intet har med det at gøre, og så se på den del af forslaget, der vedrører en forhøjelse af vederlagene til nævninge og domsmænd. Kan den ikke komme til oktober?

Leif Hermann (SF):

Jeg vil godt sige tak til ministeren for tilsagnet om, at lovforslagene i givet fald kan være her tidligt i den kommende samling, og samtidig vil jeg også gerne sige tak for ministerens beredvillighed til at komme i samråd i Folketingets retsudvalg. Jeg vil naturligvis overveje at benytte mig af muligheden for et sådant samråd, sådan at vi på forhånd kan have klarhed over, hvorledes behandlingen af både det administrative og lovforslagene kan forløbe.

Så vil jeg gerne tilslutte mig det, hr. Ole Espersen siger med hensyn til indtægtsgrænserne. Jeg synes også, det er lidt ejendommeligt, medmindre det da er sådan, at retshjælpsudvalget er nået frem til, at vi overhovedet ikke skal operere med begrebet indtægtsgrænser i forbindelse med fri proces, og det kan jeg dog ikke forestille mig at udvalget er nået frem til.

Så kan jeg ikke forstå, at en forhøjelse nu ikke kan gennemføres. Det er jo trods alt, hvis man ser på det, et mindre problem, teknisk og administrativt, end det er at foretage en lidt mere generel revision af hele retshjælpsområdet. Der vil vel næppe heller være nogen hindringer for foretagelse af denne generelle revision af retshjælpsområdet, selv om det er sådan, at vi isoleret forhøjer indtægtsgrænserne, således som det socialdemokratiske forslag peger på.

Endelig vil jeg gerne sige, at argumentationen med, at alting skal holdes samlet, den er jo sådan lidt underlig, for når det passer ministeren, så kan man jo godt pille enkeltområder ud, sådan som det skete i forbindelse med afskaffelsen af den automatiske fri proces-ordning for sagsøgte i skilsmisssager. I forbindelse med det forslag fremhævede vi,

at det måske var klogere at vente med at tage det område ud, indtil vi havde set på de samlede overvejelser fra retshjælpsudvalget, men dengang syntes ministeren, at det var nemt nok at pille sådan noget ud. Jeg er ikke helt sikker på, om det blev vedtaget, men jeg mener, det blev vedtaget i forbindelse med den daværende lov nr. 164.

Så jeg mener nok, at ministeren efter denne første behandling, og sådan som jeg opfattede hr. Bernhard Baunsgaard – nu er hr. Bernhard Baunsgaard desværre gået – bør gå hjem og overveje, hvorvidt der egentlig ikke er flertal i Folketinget nu for at foretage en forhøjelse af fri proces-grænserne, og hvis det skulle vise sig at være uklart, så mener jeg, at vi bør afprøve spørgsmålet ved en betænkningssag i udvalget i løbet af denne måned.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Det er kun et enkelt spørgsmål, jeg skal besvare. Det blev konkret stillet af hr. Ole Espersen, der spurgte, om der kunne komme en afgørelse til oktober angående en forhøjelse af vederlaget til nævninge og domsmænd. Det mener jeg godt der kan. Jeg vil godt have lejlighed til nærmere at overveje ikrafttrædelsen med hensyn til forhøjelsen, for der kan jo være visse problemer med udbetaling m.v., altså problemer af mere teknisk art. Men en afgørelse inden oktober mener jeg også vi skal komme med i denne sag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 231:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdstilbud til ledige. (Ændring af revisionsbestemmelse og udvidet ret til arbejdstilbud).

Af arbejdsministeren (Henning Dyremose).
(Fremsat 29/4 87).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 5 opførte sag, nemlig:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 232:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Udskydelse af revisionen af bestemmelsen om forlænget dagpenget).

Af arbejdsministeren (Henning Dyremose).
(Fremsat 29/4 87).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Kaj Poulsen (S):

Konturerne tegner sig af en handlingslammet, en beslutningsudygtig, en uduelig og perspektivløs regering. For 4 mødedage siden tredjebehandlede Folketinget lovforslag nr. L 151, forslaget om forlænget dagpenget, og nu, 4 dage efter, kommer regeringen med et forslag og vil have det førstebehandlet, et forslag, som også drejer sig om forlænget dagpenget. Det er hovsaløsninger, det er løsninger, som frembringes, fordi regeringen ikke er i stand til at træffe beslutninger, beslutninger, hvor regeringen har haft 2 år til at finde ud af, hvad den ville.

Der er intet nyt under solen i de sidste 2 år omkring disse ordningers virkning, og det er derfor fantastisk, at regeringen nu kommer med et forslag om ændring af revisionsbestemmelsen, nemlig om udskydelse af revisionsbestemmelsen til arbejdstilbudsordningen i yderligere et år.

Regeringen siger i begrundelsen, at man ønsker en debat om forslaget, og at man vil have god tid til at udforme de retningslinjer, der skal afløse ordningen.

Det er vores opfattelse, at der har været en utrolig bred debat om dette område. Samtlige undersøgelser, der er foretaget af arbejdstilbudsordningen og uddannelsesydelserne, har siden 1985 entydigt vist, at ordningen ikke duede. I de sidste undersøgelser, som rege-

ringen selv har bestilt, er der intet overraskende. Det eneste, der er overraskende ved den sag, er naturligvis, at regeringen ikke ved, hvad den skal gøre ved sagen.

Vi synes også, det er overraskende, at arbejdsministeren med vanlig sans for reklame-midler nu kan sige, at når bare et gennemsnit på 50 pct. kommer i arbejde, efter at de har deltaget i denne ordning, så er det udtryk for, at ordningen er en succes.

Af regeringens hvidbog, som blev udgivet i anledning af, at man fremsatte forslaget til ordningen i januar 1984, fremgik det, at når godt 50 pct. af de mennesker, der havde deltaget i arbejdstilbudsordningen, havde fået en fastere tilknytning til arbejdsmarkedet, så var det udtryk for, at ordningen havde været en fiasko. Nu kommer altså regeringen og påstår, at når 50 pct. efter et uddannelses-tilbud har fået fastere tilknytning til arbejdsmarkedet, så kan man kalde det en fantastisk succes.

Ordningen har i hele sin virkning desværre været en fiasko.

Principperne om, at vi skal have uddannet vores ledige til fremtidens arbejdsmarked, er der bred enighed om i Folketinget. Vi havde håbet på, at vi ved den debat, vi havde ved både anden og tredje behandling, da lovforslaget blev vedtaget i 1985, allerede kunne have lagt grunden til, at det flertal, der gennemførte loven, kunne se, hvad det var, der skulle ændres. Det er da også baggrunden for, at vi er overrasket over, at regeringen nu kommer med det forslag, vi her har til behandling.

Ministeren siger godt nok i sin fremsættelse, at en af grundene til, at det har været så stort et problem med denne her ordning, er, at oppositionen ikke har elsket regeringens forslag. Mage til vrøvl skal man altså lede længe efter. Erfaringerne ude fra arbejdsmarkedet viser, at ordningen har været en bragende fiasko.

Ministeren siger, at han øjner en ændring og en opblødning i holdningerne til ordningen, og i fremsættelsestalen siger han: »Bl.a. er jeg særdeles glad for, at en række faglige organisationer efterhånden aktivt er begyndt at arbejde med de ganske store muligheder ...«.

Jeg vil godt sige til ministeren, at de fagorganisationer, som er berørt af denne ordning, bekæmpede ordningen med næb og kløer,

[Kaj Poulsen]

indtil den var vedtaget i Folketinget. Herefter bevilgede de millioner af kroner for at komme ud til deres medlemmer og gøre dem opmærksom på de muligheder, der ligger i denne ordning, for at få medlemmerne til at gå i uddannelse, således som det var hensigten med ordningen. Derfor synes jeg nok, det er noget af en uforkammethed, når ministeren i forslaget skriver »efterhånden«.

Men hvad er det så, regeringen vil? Vi havde jo håbet på, at når regeringen har sagt, at vi skulle have denne revision, som er nævnt i dens eget forslag, og når ministeren gentagne gange i fjor sagde: nu må vi se, når vi kommer frem til nytår og til februar, så ville vi se, hvilke tanker de ville lægge frem. Men regeringen har indtil i dag ikke sagt noget som helst om, hvad det er, regeringen vil med ordningen. Man har tilpas udskudt det, således at ingen bliver berørt af det, som er blevet betegnet som »den sociale massegrav«, før efter et valg, både med dette forslag og med det forslag, der blev vedtaget for 4 år siden. Man ønsker ikke sin egen fiasko så åbenlys, at folk bliver ramt af den.

Vi havde håbet på, at man så da i hvert fald, inden vi skulle i gang med næste folketingssamling, kunne se, hvad det er, flertallet eller regeringen agter at gennemføre. Men vi kan se i fremsættelsestalen, og det fremgår også af det, som ministeren sagde til presse-mødet, efter at man havde indgået dette forlig med Det Radikale Venstre, at man vil offentliggøre sigtelinjerne i statsministerens åbningstale.

Så er spørgsmålet: hvad er sigtelinjer for noget? Er det de retningslinjer, regeringen vil arbejde efter, når vi kommer til næste samling og skal gennemføre det her?

Der skal ikke være nogen tvivl om, at Socialdemokratiet ønsker, at vi i større udstrækning kommer til at uddanne vores ledige, således at de kan tage imod fremtidens udfordringer på arbejdsmarkedet. Vi tror ikke på, at det, Det Radikale Venstre og regeringen har gennemført med denne lovgivning, vil hjælpe. Vi vil derfor præsentere vores forslag allerede i næste uge; vi havde regnet med, at vi kunne få det behandlet sammen med regeringens revision, men regeringen har altså ikke formået at komme med noget, og så vil vi fremlægge vores forslag til, hvordan det skal være.

Hovedlinjerne i de forslag er bl.a., at man skal have fjernet de forlængede dagpenge. Hertil kommer iværksættelsen af en betydelig forbedret og udbygget vejlednings- og rådgivningsindsats, et område, som oppositionen, da vi behandlede forslaget her i Folketinget, pegede på gang på gang, og som vi havde timevis af forhandlinger i udvalget om, fordi vi syntes, at det, man havde foreslået, ikke var godt nok. Det vil vi komme med forslag om forbedret indsats for.

Vi vil have fremrykket uddannelsestilbudet til før første arbejdstilbud, således at folk ikke nødvendigvis skal gå ledige så lang tid. Det må være sådan, at folk har mulighed for hurtigt at få et uddannelsesstilbud.

Endvidere må vi have indført muligheder for kombinerede uddannelses-, job- og arbejdstilbud, således at vi får fat i så mange som muligt af de personer med dårlig uddannelsesbaggrund, som samtlige undersøgelser har vist er dem, vi døjer med at få fat i i forbindelse med denne ordning.

Hvis disse problemer kan løses og man kan få gjort det på en rigtig måde, så er vi overbevist om, at arbejdstilbudsloven med en uddannelsesydelse, men uden at man bruger loven som en trussel over for de langtidsledige ved at sætte dem på forlængede dagpenge, vil kunne blive en ordning, der kan virke positivt, således at vi kan få uddannet den danske arbejdskraft.

Jeg skal afslutningsvis sige, at nu har vi altså konstateret, at regeringen ikke har formået at komme med de forslag, der skulle til for at afløse den nuværende ordning. Vi anser det naturligvis så for nødvendigt, at man får udsat denne revision i et år. Vi beklager, at regeringen ikke har kunnet mande sig op til at komme med disse forslag.

Bodil Dahl Christensen (KF):

Den 29. april 1987 har arbejdsministeren fremsat to lovforslag, nemlig lovforslag nr. L 231, forslag til lov om ændring af lov om arbejdstilbud til ledige. (Ændring af revisionsbestemmelse og udvidet ret til arbejdstilbud) og lovforslag nr. L 232, forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Udskydelse af revisionen af bestemmelsen om forlænget dagpengeret). Disse to lovforslag bliver be-

[Bodil Dahl Christensen]

handlet under ét, da de hænger nøje sammen.

Regeringen og Det Radikale Venstre stod i sin tid bag gennembruddet i beskæftigelsesproblematikken med indførelsen af ordningen om uddannelsesydelse og iværksætterydelse, og derfor er det kun naturligt, at det er regeringen og Det Radikale Venstre, der står bag forslagene om ændring af lovene.

Lovforslag nr. L 231 går i sin enkelhed ud på, at man udskyder tidspunktet for revisionen af ordningen om arbejdstilbud til ledige til næste folketingssamling, og det er intentionen at præsentere revisionens perspektiver ved Folketingets åbning i oktober.

Baggrunden for, at man ikke på nuværende tidspunkt finder en revision af loven hensigtsmæssig, er, at man gerne vil åbne mulighed for, at der opstår en konstruktiv debat om spørgsmålet, således at en egentlig revision af loven sker på det bredest mulige grundlag og dermed til mest mulig gavn for de arbejdsledige.

Det Konservative Folkeparti er klar over, at mange lediges situation er afhængig af revisionen af loven, og derfor fremsættes nu lovforslag nr. L 232, hvor man åbner mulighed for, at man giver de arbejdsledige, der har afsluttet seneste jobtilbud før 1. juli 1986, endnu et jobtilbud, og at man ligeledes bibeholder ordningen for så vidt angår iværksætterydelsen.

Overgangspersonerne, dvs. de arbejdsledige, der har afsluttet sidste arbejdstilbud før 1. juli 1985, vil også blive berettiget til et ekstra arbejdstilbud. Det betyder bl.a., at den ledige efter gennemført arbejdstilbud vil være berettiget til uddannelses- eller iværksætterydelse. Dog har ledige, der uden rimelig grund har afbrudt et arbejdstilbud, eller som har afslået et rimeligt arbejdstilbud, ikke krav på ekstra arbejdstilbud.

Når et sådant lovforslag fremsættes, er det naturligt, at et lovforslag som nr. L 232 fremsættes, således at disse arbejdsledige først kommer på reducerede dagpenge i 1991 eller senere.

Der sker ligeledes en ændring i lovens afsnit om iværksætterydelse.

Det Konservative Folkeparti er af den opfattelse, at den eksisterende lovgivning har vist så positive tendenser både med hensyn til uddannelsestilbud og iværksætterydelse, at det er væsentligt at fastholde disse væsentlige

nye principper netop om uddannelsestilbud og iværksætterydelse, når revisionen finder sted.

Jeg kan med disse bemærkninger på Det Konservative Folkepartis vegne anbefale lovforslagene.

Lennart Larson (V):

Da mit partis ordfører, hr. Tørnæs, ikke kan være til stede, skal jeg give tilslutning. Det gælder også CD.

Lovforslagene er knyttet til gennemførelsen af uddannelses- og iværksætterydelserne, der med rette er blevet karakteriseret som en aktiv arbejdsløshedsbekæmpelse, i stedet for uendelige rækker af uddannelsestilbud. Det har Socialdemokratiet desværre endnu ikke indset, hvilket vi også lige hørte på den socialdemokratiske ordførers mange negative superlativer. Men vi finder, det er glædeligt, at ca. 7.000 langtidsledige har benyttet sig af ordningerne, og knap 2.000 har med iværksætterydelsen som baggrund påbegyndt en selvstændig virksomhed og oven i dette yderligere ansat 1.000. Det har også vist sig, at kun meget få af dem, som har fået iværksætterydelserne og dermed bliver selvstændige, holder op igen. Det kan derfor forventes, at disse iværksættere i de kommende år vil skabe yderligere arbejdspladser.

Hvad angår uddannelsesydelserne, er det klart vanskeligt på nuværende tidspunkt at sige noget præcist om beskæftigelseseffekten for disse ledige. Vi finder det endvidere glædeligt, at ca. 50 pct. af dem, der har afsluttet en korterevarende uddannelse, er kommet i arbejde.

Der er således ingen tvivl om, at ordningen har fungeret særdeles hensigtsmæssigt, når de ledige har modtaget tilbudet. Men det betyder selvfølgelig ikke, at ordningerne ikke kan forbedres, især med hensyn til at få endnu flere ledige til at tage imod tilbudene. Når ledige har undladt at tage imod uddannelsestilbudene, er det ikke mindst, fordi Socialdemokratiet har gjort en stor indsats for at forvirre med hensyn til værdien og nødvendigheden af uddannelse for den efterfølgende beskæftigelse. Jeg synes ikke, det er rimeligt her fra talerstolen at sige, at det er noget vrøvl, at der har været modstand, når man får at vide, at Socialdemokratiet ikke

[Lennart Larson]

tror på ordningen, og vi har hørt, hvor stærkt Socialdemokratiet er gået imod den.

Vi mener således, det er rimeligt at sikre god tid til at overveje, hvordan ordningerne med uddannelses- og iværksætterrydelserne kan revideres og yderligere forbedres til gavn for de ledige.

Det er i denne sammenhæng selvsagt rimeligt, at de ledige, der har gennemført et arbejdstilbud eller uddannelsestilbud, ikke på grund af lovrevisionen skulle på forlængede dagpenge. Derfor foreslås det, at ledige, der har afsluttet det seneste arbejdstilbud den 1. juli, skal have mulighed for yderligere arbejdstilbud.

Målsætningen for en sådan lovgivning må være, at de langtidsledige får en fast tilknytning til arbejdsmarkedet. Men ordningen skal forbedres, og der er for mange ledige, der ikke har taget imod tilbudene.

Ifølge arbejdsministeren er der opblødning i holdningerne hos en lang række faglige organisationer, og efterhånden er de begyndt at arbejde med de store muligheder, der faktisk gives ledige. Men der skal være tid til en grundig og helst en saglig debat.

Jeg skal beklage, at oppositionen at dømme efter den ordførertale, den socialdemokratiske ordfører holdt, ikke vil tage imod tilbudet i samme ånd, som ministeren har givet det. Lovrevisionen betyder ikke, at bestræbelserne for at styrke indsatsen for de ledige går i stå, og arbejdsministeren vil sikre de nødvendige midler hertil.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det forekommer mig, at hr. Lennart Larson tillægger Socialdemokratiet utrolig megen magt. Hr. Lennart Larson sagde, at ordningen ikke har virket, og det er der ikke noget at sige til, fordi Socialdemokratiet aldrig har troet på den.

Nu kan hr. Lennart Larson af gode grunde ikke have fulgt debatterne, hverken under første, anden eller tredje behandling. Samtlige de indsigelser, Socialdemokratiet gjorde, og samtlige de problemer ved lovgivningen, som Socialdemokratiet påpegede, har vist sig at være rigtige. Det er ikke, fordi Socialdemokratiet har været negativ, men i alle undersøgelser, regeringen selv har bestilt af private konsulentfirmaer, f.eks. Socialforsk-

ningsinstituttet – man behøver ikke engang at tage LOs, for den kommer til samme resultat – rummer ét tal, som må fortælle Venstre noget om, hvor galt det egentlig står til.

Samtlige de undersøgelser, der er lavet inden for et år, fortæller, at 34 pct. af dem, der har søgt uddannelsestilbud, er blevet afslået, fordi der ikke var plads til dem. Det er ikke, fordi Socialdemokratiet har været negativ over for ordningen, men fordi, som Socialdemokratiet sagde, at regeringen ikke agter at oprette de uddannelsespladser, der er nødvendige for, at denne ordning kunne blive en succes. Det er baggrunden for, at det har været en dundrende fiasko.

Ministeren har sagt, at man vil lægge sagen frem til en åben debat i sommerperioden – en debat, som vi i øvrigt har haft i 2 år, hvor det ikke har været til at slå hul på regeringens holdninger – og deroverfor sagde jeg, at Socialdemokratiet nu kommer med det forslag, som vi mener skal afløse den gældende ordning. Men hr. Lennart Larson må kalde mig gårdmand Mikkelsen, hvis det får bare ét eneste positivt ord med på vejen fra den regering, som hr. Lennart Larson dækker.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det bedste, der kan siges om disse lovforslag, er, at regeringen og de Radikale med dette forlig om en revisionsudskydelse et år stiller sig til skue som dem, der lavede et makværk af en lov. Den blev elendig, og det sagde vi allerede ved førstebehandlingen. Når man nu er blevet dynget til med den ene undersøgelse efter den anden – vel at mærke undersøgelser, som arbejdsministeren selv har bestilt – hvor man sort på hvidt kan se, hvad der har været galt, hvorfor sætter man sig så ikke ned og finder ud af, hvordan den lov så skal se ud, som opfylder de intentioner, man har, nemlig at arbejdsløse skal have mulighed for at uddanne sig?

Det, der dengang blev fremlagt, var ikke gennemtænkt, og det er ikke gennemtænkt, at man bare udskyder problemet nu. Men det er da klart, at vi ikke vil gå imod en lovgivning, der siger, at de langtidsledige nu får et yderligere arbejdstilbud, indtil man finder ud af, hvordan loven skal se ud. Men erfaringen med regeringen og de Radikale på dette

[Lilli Gyldenkilde]

punkt gør, at man bliver forstemt ved tanken om, hvad de såkaldte sigtelinjer vil blive.

Det er almindelig kendt, hvad SFs sigtelinjer på dette område er. Vi har fremsat et forslag den 6. november 1986, som hedder beslutningsforslag nr. B 36, hvor vi klart ridser op, hvordan vi synes udgangspunktet skal være for at lave en ordentlig lovgivning, og det er, at alle ledige får ret til at vælge mellem arbejdstilbud og uddannelse, mens de modtager arbejdsløshedsdagpenge, at alle ledige får ret til mindst 3 års uddannelse på uddannelsespenge, og at de efterfølgende får en 9-måneders praktikperiode, sådan at de dermed kan bevise, at de er i stand til at arbejde efter den nye uddannelse. Endvidere skal man afskaffe graduerede dagpenge, for det er ikke nogen rimelig lovgivning, når man siger: nu skal I gå ud og tage en uddannelse, sådan at I kvalificerer jer bedre til at komme på arbejdsmarkedet, hvorefter man, når de har gjort det, siger til dem: hvis I ikke får noget arbejde, bliver I sat på nedsat takst, så får I ikke så meget i arbejdsløshedsunderstøttelse, som de andre får.

I al anden lovgivning, som vi har med at gøre herinde – jeg skal blot nævne sådan noget som miljølovgivningen f.eks., hvor de Radikale også har indgået forlig for nylig – er det sådan, at man præmierer folk for det, de gør, og ikke det modsatte. Men de arbejdsløse kan man altså gøre det over for. Selv om de tager en uddannelse og gør, hvad der bliver sagt til dem, i håb om at finde sig et job, bliver de sat på nedsatte dagpenge, når de har gjort det og muligvis ikke finder et job lige med det samme. Det er en oplagt urimelighed.

Vi sagde det allerede, som jeg allerede har sagt, ved førstebehandlingen af lovforslaget i sin tid. Det, der kan undre én, når vi nu gang på gang har diskuteret disse spørgsmål – og jeg kan sige gang på gang på gang på gang, for vi har jo været igennem det så mange gange, siden loven oprindeligt blev vedtaget – er følgende. Den blev vedtaget, fordi Det Radikale Venstre skulle have et eller andet for at gå ind for, at man nu nedsatte dagpengeydelsen til de langtidsledige. Det er helt oplagt, for det fremgår af alle avisudklip fra den tid, og jeg er sikker på, at hr. Estrup ikke kunne drømme om at gå imod det synspunkt. Men så kom Det Radikale Venstre og sagde: vi må have noget ind-

føjet om uddannelse. Intentionen er rigtig nok, men det var prisen for, at de Radikale ville gå med til graduerede dagpenge. Men i dag oplever vi Det Radikale Venstre holde så fast i princippet om graduerede dagpenge, at vi rent faktisk aldrig hører dem sige noget positivt om, hvordan en uddannelsesyddelseslov faktisk skal se ud.

Da jeg kan forstå, at man har diskuteret dette her til bevidstløshed, men ikke har kunnet nå til andet resultat end en udskydelse af revisionen af loven, må man konkludere, at det er, fordi Det Radikale Venstre ingen ideer har til, hvordan det skal se ud.

Hvorfor i alverden holder man så så fast i, at de arbejdsløse skal sættes på nedsatte dagpenge? Hvorfor gør man det i dag, når den uddannelsesordning, som var den pris, man fik for at gå med til det, har vist sig ikke at fungere? Hvorfor gør man så ikke op med det og siger: lad os bruge det flertal, der er, til at få lavet en ordentlig uddannelsesyddelseslov? Nu har hr. Kaj Poulsen fra Socialdemokratiet oplyst, at Socialdemokratiet – og det synes jeg da er udmærket og på tide – kommer med et forslag til, hvordan en sådan lov skal se ud. Vi har ridset op, hvordan vi vil lave den, og så vidt jeg husker, er hr. Estrup fra Det Radikale Venstre ikke gået imod nogen af de principper, som vi andre har ridset op for en sådan lov. Jeg fatter simpelt hen ikke, at man holder fast i ordningen, bortset fra at jeg selvfølgelig fatter, at vi snart skal have et valg, og at man ikke vil gøre sig alt for upopulær lige op til et valg; det må være det eneste, der står i hovedet på Det Radikale Venstre, og det har de jo også god brug for, men det er lidt ærgerligt.

Til selve forslaget skal jeg sige, at vi vil arbejde videre ud fra de retningslinjer, jeg tidligere har omtalt, og som jeg også her har skitseret. Vi går selvfølgelig ind for, at man i det mindste giver et arbejdstilbud mere, indtil vi kan få en ordentlig revision af loven.

Estrup (RV):

Det er ikke altid, at argumenterne bliver bedre, fordi man gentager sig selv, men indimellem tror man det her i Folketinget, og det gælder ikke mindst det, fru Lilli Gyldenkilde netop har sagt. Jeg hæftede mig ved sætningen, »vi sagde det jo allerede, som jeg allerede har sagt«. Ja, det havde vi forstået at SF

[Estrup]

har sagt. Men det, som SF har forsømt undervejs, er at forsøge at være konstruktiv. Man har fortrinsvis lagt paradeforslag frem, og fra Socialdemokratiets side har der såmænd overhovedet ikke været noget forslag før i dag, hvad fru Lilli Gyldenkilde jo altså også konstaterede.

Det, som sagen drejer sig om, er, at vi skal have løst et centralt arbejdsmarkedsproblem, og jeg tror i og for sig, at både SF og Socialdemokratiet har en ærlig vilje til også at gøre noget for de langtidsledige, men det karakteristiske for det, der har været gjort, indtil man i 1985 forsøgte sig med noget konstruktivt, var, at man havde lavet en arbejdstilbudsordning, som vi alle sammen havde kunnet konstatere ikke fungerede. Socialdemokratiet havde ikke haft nogen vilje til at ændre denne arbejdstilbudsordning, skønt alle, herunder fagbevægelsen, kunne se, at den ikke fungerede.

Det, vi gjorde i 1985, var at sige: hvad kan hjælpe de langtidsledige tilbage på arbejdsmarkedet? Det kan f.eks. uddannelse, og nu står man her og siger, at det har man hele tiden været enig i – selvfølgelig skal de arbejdsløse have uddannelse. Men der har ikke undervejs under udvalgsarbejdet eller på anden led været et forsøg på at gå ind i et konstruktivt arbejde; der har derimod været masser af skældsord i debatten, og de kom jo også her i dag, sådan som vi kender det.

Om fru Lilli Gyldenkildes udlægning af andre partiers motiver skal jeg ikke sige meget – den tror jeg taler for sig selv. Det, der sker nu, er, at vi udsætter lovens revision et år med den meget klare begrundelse, at vi ønsker en ordentlig gennemgang og en offentlig debat. Vi ønsker sikkerhed for, at også de organisationer på arbejdsmarkedet, som vil være positivt med i denne ordning, får mulighed for at gøre deres indflydelse gældende. Vi ønsker først og fremmest at være sikre på, at den konstruktion, vi nu får lavet, kan fungere.

Jeg synes, det ville have været interessant at se det forslag, Socialdemokratiet kommer med. Jeg havde gerne set det noget tidligere, når man nu er så sikker på, at man har den rette løsning; der har jo også for Socialdemokratiets vedkommende været 2 år at fremkomme med noget i, hvis man havde ønsket det.

Da vi i 1985 gennemførte loven om uddannelsesstilbud, sagde jeg ved tredjebehandlingen, at det var en forsøgslov. Det fik jeg mange barske udtalelser fra hr. Kaj Poulsen om, og der blev sagt, at det lå der nok ikke noget i osv. En forsøgslov er en lov, som man gennemfører på et væsentligt område vel vidende, at det ikke er sikkert, at ordningen fungerer, som man har ønsket det.

Vi konstaterer nu, at loven på nogle punkter ikke har fungeret, som vi ønskede det; der er specielt to punkter, som ikke har været tilfredsstillende: der er for få, der har søgt ordningen, og der har været administrative problemer med den – den er ikke fulgt godt nok op administrativt. Det ønsker vi at sikre at vi nu får hold på, og derfor ændrer vi loven, men tager os den nødvendige tid til det. Det synes jeg ikke der er noget mærkeligt i, og det synes jeg heller ikke at Folketinget burde have bekymringer over. Det ville være meget værre, hvis Folketinget ikke ændrede det, når noget af det, vi vedtager herinde, faktisk ikke fungerer. Der er måske af og til nogle, der er lidt for stædige til at holde fast på ting, som man ikke har hold på. Socialdemokratiet kan man måske ikke altid sige det om; jeg kan i hvert fald se, at man for ganske nylig har måttet ændre en realrentebeskatning, som man ikke havde helt hold på, så det er heller ikke helt ukendt for Socialdemokratiet.

Vi har altså haft nogle erfaringer, som på visse punkter er negative, på andre punkter er positive. Vi har set, at det for nogle, der har taget uddannelsesstilbudet, faktisk har ført til beskæftigelse, og vi har set, at en række langtidsledige har fået mulighed for at starte egen virksomhed og komme i gang på ny med noget meningsfyldt. Det synes jeg er godt, og det synes jeg man skal arbejde videre med, men jeg kan ikke på nogen måde se, at vi skulle haste dette igennem.

Der er gået relativt få måneder, siden undersøgelserne kom. Vi har nu i forbindelse med den aftale, der er truffet med regeringen, besluttet, at vi inden valgkampen, inden et eventuelt valg måtte blive udskrevet, nemlig i forbindelse med den åbningstale, som holdes i oktober, vil komme med en række retningslinjer for, hvordan vi i hvert fald fra radikal side og forhåbentlig i et samarbejde med regeringspartierne mener at denne ordning bør se ud.

[Estrup]

Jeg synes ikke, at fru Lilli Gyldenkilde med bare nogen rimelighed kan påstå, at det er for at slippe lettere over en valgkamp; jeg synes faktisk, det er en underlødige argumentation, og den skuffer mig ret meget.

Lad mig til slut sige, at jeg synes, et nyt arbejdstilbud i denne sammenhæng, hvor vi udskyder revisionen af loven et år, er en positiv og en konstruktiv ordning. Det betyder, at de ledige, som nu altså skal vente noget længere tid, før vi får den endelige ordning, får andre muligheder. Jeg synes også, det betyder, at de, som allerede har haft uddannelsesmuligheder, får en mulighed for at bruge det i praksis. Det synes jeg faktisk er yderst fornuftigt, og det betyder samtidig, at ingen kommer på nedsatte dagpenge før tidligst 1. januar 1989, når vi ser, hvordan konstruktionen bliver. Det kan ingen på nuværende tidspunkt foruddiskontere, men det vil der derimod komme en klar stilling til, når vi når på den anden side af sommerferien.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det er lidt fantastisk at høre hr. Estrup fortælle, at nogle har været lidt for stædige i den debat, vi har haft om arbejdstilbudsordningen, men jeg kan forstå, at hr. Estrup har været så stædig, at han ikke har opdaget, at et af de første forslag, der er behandlet i denne samling, var et forslag fra Socialdemokratiet, som ønskede at tage fat på de problemer, som vi allerede på daværende tidspunkt kunne se arbejdstilbudsordningen gav. Det er altså gledet forbi.

Hr. Estrup fortæller, at der er nogle ting, der er mislykkedes, og andre ting, der er lykkedes. Og jeg kan forstå, at hr. Estrup er enig med ministeren i, at det er en fantastisk succes, at 50 pct. efter at have deltaget i en uddannelse har fået arbejde. Vi synes, det er godt, og det kan ikke være noget nyt, heller ikke for hr. Estrup, selv om han påstod det modsatte i talen her, at både Socialdemokratiet, SF og VS understregede, at vi syntes, uddannelsesdelen kunne styrkes; vi mente, den skulle rykkes frem. Ingen havde noget imod, at uddannelse kom de ledige til gode. Vi har endda haft den utrolig morsomme oplevelse, at hr. Estrup, året før dette forslag blev vedtaget, havde stemt et forslag ned fra Socialdemokratiet om, at de ledige skulle

have den mulighed. Men problemet var, at man ikke havde sørget for de uddannelser, som man påstod man havde sørget for. Det kan man se af utallige udtalelser fra hr. Estrup.

Allerede den 17. januar 1985 er hr. Estrup citeret i Information for at sige, at der er ikke uddannelsespladser nok. Der har ikke været nok, og det dokumenterede vi også ved tredjebehandlingen. Også i Arbejdsministeriets Beskæftigelsessekretariats notat af 21. marts 1985 skriver de, at der ikke er uddannelser nok, at de ikke matcher, at de ikke er geografisk rigtigt placeret, og baggrunden derfor er, at den forsøgsperiode eller forsøgsordning, eller hvad hr. Estrup nu opfandt dagen før tredjebehandlingen, har været en drønende fiasko, og det skyldes, at man hverken har villet lytte til, hvad arbejdsmarkedets parter eller oppositionen sagde her i Folketinget.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg må bede om, at man respekterer forretningsordenens regler om korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Nu talte hr. Estrup meget om manglende evne til at være konstruktiv og om parade-forslag. Det, der er humlen i det hele er vel de nedsatte dagpenge. Både SF, VS og Socialdemokratiet har, som hr. Kaj Poulsen sagde, igen og igen sagt, at uddannelse er godt, og at uddannelse til langtidsarbejdsløse med en dagpengeydelse er ganske særlig godt. Vi var faktisk også glade for, at § 62 A i lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring blev lavet om. Det var faktisk en borgerlig regering, der gjorde det, og det har vi skam aldrig skældt den ud for; selv om den til at starte med forsøgte noget helt andet, så endte det godt.

Det, vi er uenige om, og som jeg synes vi skal diskutere, for det er det, det handler om, er, at vi synes, at nedsatte dagpenge er noget skidt, og det er dér, den politiske forskel er. Vi synes, det er utroligt, at mennesker, som har taget en uddannelse, og som bagefter bliver arbejdsløse, ender på nedsatte dagpenge. Det er da godt, at 50 pct. kommer i arbejde, men det er så sandelig noget skidt, at de

[Elisabeth Bruun Olesen]

øvrigt 50 pct. ikke kommer i arbejde og derfor risikerer at ende på de nedsatte dagpenge.

Vi har ligesom SF også fremsat vort eget forslag. Det var ikke specielt paradeagtigt, idet det ganske vist var et meget vidtgående forslag, men ved fremsættelsen sagde vi faktisk, at vi ville være tilfredse med meget mindre. Vi ville såmænd være tilfredse med, at de nedsatte dagpenge kom væk, for det, det drejer sig om, er jo ikke at straffe de arbejdsløse, som har gennemgået en uddannelse, men ikke har fået arbejde, fordi der ikke er arbejde at få. Det, der er problemet, er mangelen på arbejde, og hvis man skaffede det, eksisterede problemet slet ikke.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det, der kalder mig herop, er naturligvis hr. Estrups bemærkninger. For det første nyter det ikke noget at bruge skolemesterfaconnen over for mig. Det kan godt være, at jeg en gang imellem bliver så ivrig, at ordene smutter lidt for mig, men hr. Estrup ved jo udmærket, at den slags kan ske, i det mindste for mig, så det tager jeg ganske let.

Men det, jeg bemærkede i det, hr. Estrup sagde, var en underlig slørdans, hvor der ikke blev revet ét eneste slør af. For hvad er sigtelinjen på dette område for Det Radikale Venstre? Det har vi ikke hørt et ord om. Det, Det Radikale Venstre vil, er altså i samarbejde med den siddende regering at komme med noget, som der vistnok også blev lidt kludder i sprogmæssigt – eller var det en pludselig forskrækkelse for hr. Estrup? Men det var helt tydeligt, at det, der skal komme, er et forslag fra ministeren, som hr. Estrup derefter nok skal tage stilling til.

Men hvor er hr. Estrups egne ideer til, hvad vi skal gøre på dette område? Vi andre er kommet med forslag, og jeg synes, det er dybt beskæmmende og frustrerende at høre, at det forslag, vi er kommet med, er et pardeforslag. Jamen det er dog underligt, for en del af det forslag er faktisk blevet til forsøg rundt omkring i landet – forsøg, som arbejdsministeren bl.a. har været med til at støtte. Derfor tror jeg, at end ikke arbejdsministeren vil skrive under på, at jeg ikke har forsøgt at være konstruktiv i dette spil om, hvad det er for uddannelser, vi skal lave. Det

har jeg forsøgt, fordi jeg kender de mennesker, dette her handler om. Det gør man måske ikke altid, når man er lektor på et universitet eller præst eller erhvervsdirektør eller lignende. Man burde måske skrive det op og så indse, at vores forslag ikke er et pardeforslag, men skyldes, at vi kender noget til tingene.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Jeg tror, det er farligt, hvis nogen af os prøver at tage patent på at kende de langtidsledige bedre end andre; det tror jeg vi skal lade være med.

Når jeg sagde »paradeforslag«, var det i høj grad, fordi vi jo har set, at der ingen forslag var på de tidspunkter, hvor der kunne laves ændringer, hvor der var åbninger, hvor der var muligheder – det var ikke mindst i foråret 1985, og det var nu, hvor revisionen skulle laves. Forslagene kom på de tidspunkter, hvor de var uigennemførlige. Derfor er det ikke mærkeligt, at man kalder det pardeforslag.

Jeg synes, fru Elisabeth Bruun Olesen var langt nærmere sandheden, for det, som helt klart har skilt os, er spørgsmålet om, hvorvidt dagpengene var en ydelse, man skulle have i ubegrænset tid, eller der skulle være nogle begrænsninger, enten i form af tid eller i form af satser. Jeg synes, det er langt mere ærligt at sige det. Det er det, som både S og SF har kørt på i denne sag, udnyttet taktisk, og derfor har de underprioriteret spørgsmålet om uddannelsen. Det synes jeg er det egentlige spørgsmål.

Det kan ikke nytte noget, at fru Lilli Gyldenkilde nu siger, at man så gerne ville gøre noget med hensyn til uddannelse, for man prioriterede spørgsmålet om dagpengesatserne højere, og det synes jeg man skal sige, som det er.

Hr. Kaj Poulsens bemærkning om, at jeg ved tredjebehandlingen opfandt udtrykket »forsøgsperiode/forsøgsordning«, er simpelt hen imod kendsgemningerne. Hr. Kaj Poulsen skulle læse referatet af førstebehandlingen den 17. januar 1985, og når hr. Kaj Poulsen har gjort det, kan vi tales ved igen.

Derfor vil jeg blot til sidst spørge: hvorfor kom Socialdemokratiet ikke med det forslag,

[Estrup]

man nu kommer med, tidligere? Det havde måske været en fordel for hele processen.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Ja, hvorfor kom Socialdemokratiet ikke med sit forslag, som vi kommer med nu, tidligere? Hele debatten, hele udformningen, al udviklingen af denne lov er foregåetovre i Arbejdsministeriet bag nedrullede gardiner. Ikke ét parti ud over Det Radikale Venstre har været inviteret til en forhandling om noget som helst, der drejer sig om denne ordning. Det Radikale Venstre blev godt forlovet med arbejdsministeren på daværende tidspunkt, og ingen andre måtte komme ind i elskovsreden. Det er det, det drejer sig om.

Det, vi har haft imod denne ordning, er, at flertallet har gennemført en ordning, hvor man sorterer mennesker gennem uddannelse. Det er fremgået klart af alt, hvad der er blevet sagt i den sag.

Jeg har ikke sagt, at hr. Estrup opfandt begrebet »en forsøgsordning« ved tredjebehandlingen. Jeg sagde, at hr. Estrup sent om aftenen før den 13. juni 1985 i Radioavisen og TV-Avisen meddelte, at man nu havde besluttet sig for, at denne forsøgsordning skulle køre. Vi bad bare om at få at vide, hvad det var, der var under forsøg, altså hvad det var, der skulle opfyldes, for at forsøget skulle være lykkedes, og hvad det var, der skulle gå galt, for at det var mislykkedes. Intet har vi fået at vide.

Men jeg kan forstå, at hr. Estrup nu savner gode ideer, og at han derfor havde ventet på Socialdemokratiets udspil. Jamen man kunne have inviteret Socialdemokratiet til en forhandling, men ikke tale om! Nej, man sidder godt og lunt i Arbejdsministeriet.

Hvorfor fremsatte vi ikke de forslag i 1985, spurgte hr. Estrup både SF, VS og os. Jamen samtlige forslag blev jo fremsat i foråret 1985, og samtlige forslag blev stemt ned af hr. Estrup i 1985. Derfor er det en usandhed, når hr. Estrup står her og påstår, at vi ikke allerede på daværende tidspunkt råbte vagt i gevær.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg må sige til hr. Estrups ros, at det, lige meget hvor ofte vi går herop for at spørge, hvad Det Radikale Venstre mener, hvad det er for nogle sigtelinjer, man har, åbenbart ikke anfægter så meget, at man begynder at fortælle om sine sigtelinjer. Det kan jeg da kalde at holde fast i ingenting.

Men lad mig alligevel spørge hr. Estrup – det kunne jo være, at han ville svare –: hvorfor bliver SFs forslag kaldt et paradeforslag, mens man med hensyn til Socialdemokratiets forslag spørger, hvorfor Socialdemokratiet ikke er kommet med det noget før? Det lød, som om man var optaget af at se på det. Disse forslag ligner jo hinanden til forveksling, så det må have noget at gøre med, hvilke partier det er, der fremsætter dem; lad os nu bare være ærlige.

Når nu hr. Estrup efterlyser ærlighed, vil jeg ikke benægte, at vi hele tiden har været imod gradueringen af dagpengene. Vi ser ingen mening i, at folk, der går ud og tager en uddannelse for at gøre sig bedre kvalificerede til et job, skal straffes bagefter, hvis jobbet ikke er der. Det er ikke deres skyld, at jobbene ikke er der; det er bl.a. politikernes skyld, at de ikke kan finde ud af at fordele arbejdet bedre i vort samfund.

Men må vi ikke få lidt at vide om, hvad der er Det Radikale Venstres sigtelinje i dette her? Det synes jeg er meget interessant.

Endelig vil jeg gerne sige, at jeg synes, det er meget interessant, at man i forligsteksten er blevet enig om følgende:

»Ved indførelsen af forlængede dagpenge i 1985 blev nogle ledige stillet bedre end før. Det er de ledige, som ikke under et arbejdstilbud arbejdede længe nok til at opfylde de almindelige betingelser for at få udbetalt dagpenge. Disse ledige var før ændringen henvist til bistandshjælp.«

Hvorfor skal de nu ikke hjælpes her? De er få i antal, og alligevel indgår man et forlig, hvor der præcist står skrevet: dem, der ligger nederst i bunken, skal vi sparke til nu, hvor vi giver andre et ekstra arbejdstilbud. Kan man være det bekendt?

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Hr. Estrup for en sidste kort bemærkning i denne runde, og så går vi tilbage til ordfører-rækken.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Fru Lilli Gyldenkilde behøver såmænd ikke at være så bange for, at der gøres forskel på partierne i denne sag. Når jeg sagde, at det havde været en fordel, om Socialdemokratiet var kommet med det forslag tidligere, tænkte jeg på foråret 1985, hvor vi ikke overhovedet kunne få Socialdemokratiet i tale om noget med hensyn til uddannelse.

Når jeg derefter sagde, at SFs forslag efter min mening var et paradeforslag, hang det sammen med, at det kom på et tidspunkt, hvor SF måtte vide, at der ikke kunne laves nogen ændring, fordi vi ikke var startet på revisionen nu. Nu er det der, så o.k., og så vil det da indgå sammen med andre ting, men der er på tidspunkter fremsat forslag, som man vidste ikke ville kunne gennemføres; sådan er de politiske konstellationer jo, når man har lavet et forlig og aftalt, hvornår revisionen skal ske. Sådan er det nu engang.

Derudover er der kun at sige til spørgsmålet om, hvad der skal laves om på det, at der er en lang række ting, som skal laves om administrativt, og dem synes jeg vi skal lave om her i sommerferien, så godt det nu kan lade sig gøre. Det er først og fremmest arbejdsministerens opgave, men i det omfang, arbejdsministeren ønsker at spørge os om det, vil vi være til rådighed. Der er en række ting med hensyn til, hvordan Arbejdsformidlingen har fungeret, hvordan informationssystemet har fungeret, og hvordan registreringen af uddannelsespladser har fungeret, som ikke har været gode nok, og som vi skal lave om. Det er der er ikke noget besynderligt i; det kan man læse af rapporten.

Det, som er det vanskelige, og som jeg heller ikke tror at hverken Socialdemokratiet eller SF har noget bud på, er, hvordan man kombinerer et arbejdstilbud og et uddannelsstilbud, sådan at det både er motiverende og fører til en bedre beskæftigelsesmulighed. Det er det, sagen drejer sig om.

Dohrmann (FP):

Hvis jeg ellers kan tillade mig at udnævne mig selv til uvildig dommer i den diskussion, der bliver ført her, vil jeg sige, at det vel nok er en kendsgerning, at hverken den af den tidligere socialdemokratiske regering gennemførte ordning eller den nugældende ord-

ning gennemført af regeringspartierne og Det Radikale Venstre har været særlig heldig. Der er ingen tvivl om, at mange af dem, der har været langtidsledige, har nogle meget store problemer. De kan være af økonomisk art, men jeg tror egentlig de lige så tit er mere af psykologisk art, hvor de både trænger til inspiration og måske også et forsigtigt spark bagi for at blive sat i gang.

Læser man ministerens fremsættelsestale til lovforslag nr. L 231 og L 232, synes jeg, man helt tydeligt sidder tilbage med en fornemmelse af, at arbejdsministeren i hvert fald indirekte indrømmer, at de nugældende ordninger langfra er tilfredsstillende. Det har ministeren så sandelig ret i.

Det, der først og fremmest er galt, er vel nok, at mange af dem, som egentlig gerne vil i gang, ikke tror på, at de uddannelser, de eventuelt går ind i, nogen sinde kan udnyttes, og det er vel egentlig den dårligst mulige forudsætning at gå ind i en uddannelse med.

Derfor tror jeg ikke, vi bare skal lade tingene flyde videre og udsætte de nugældende ordninger, som ikke virker. Der er ingen tvivl om, at både Socialdemokratiet og SF i mange tilfælde direkte fører overbudspolitik ved at sige til folk, at de skal have højere dagpenge osv., men denne sag burde alle partier kunne bidrage med det bedst mulige til i stedet for bare at føre valgkamp på de lediges bekostning.

Denne udsættelse giver fred et stykke tid i Folketinget og for ministeren, men det hjælper ikke nogen, det ved vi jo, og den iværksættelse, som ministeren også fremhæver så smukt i sin fremsættelsestale, virker jo heller ikke. Der står, at 2.000 har benyttet sig af tilbudet, og 3.000 er kommet i beskæftigelse på grund af det. Jamen vi ved jo også, at der i mange tilfælde ganske rigtigt er dukket nogle mindre forretninger op med skatteydernes penge i ryggen. Jeg kender et helt konkret tilfælde, hvor der findes en mindre forretning, som handler med stoffer og garn og tråd i en lille by, men hvor der lige pludselig kommer en ny forretning magen til med skatteydernes penge i ryggen, og hvad bliver resultatet? Da der er gået nogle få måneder, må den dame, som oprindeligt havde forretning, lukke, fordi der ikke er plads til to, og hvad hjælper det hele så? Det er da muligt, arbejdsministeren får én ud af systemet, men

[Dohrmann]

så er der bare en anden, der går ledig; den slags ting duer ikke, det er molboagtigt.

Men hvorom alting er, mener vi, at de nugældende regler i allerhøjeste grad trænger til en revision – og det kan ikke gå hurtigt nok – og som følge deraf vil vi stemme imod de to foreliggende forslag.

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg vil gerne indledningsvis gøre en bemærkning til fru Lilli Gyldenkilde med hensyn til, hvem der kender folk og ikke kender folk. Jeg ved ikke, om præster er hverken bedre eller ringere end andre. Jeg har nu ikke nogen formodning om, at de skulle være specielt ringere, og jeg tror da også, fru Lilli Gyldenkilde fra sit eget parti kender præster, som satser på at have kontakt med befolkningen. Det gør jeg i hvert fald.

Vedrørende de to lovforslag vil jeg sige: uddannelse, uddannelse og atter uddannelse er nøgleordet, både for at ledige kan komme i arbejde, men også for at vi kan få den konkurrenceevneforbedring, som er så vigtig. Der er ikke tvivl om, at den lovgivning, som vi nu har til vurdering, har hjulpet, og lad os da slå det fast. Der er mennesker, der har fået uddannelse og er kommet i arbejde.

Så kan man stille spørgsmålet, om der er nok, der er kommet i arbejde, om der er nok, der har været motiveret til at tage en uddannelse og så er kommet i arbejde. Vi skal gøre det bedre, og jeg tror, hovedproblemet er, at nogle af dem, der har mest brug for uddannelse, er vanskeligst at motivere. Det er en udfordring, som jeg tror vi står fælles om, og det er også det, der er årsagen til, at vi nu vil give os god tid til revisionen af denne lov, så vi virkelig bliver klar over, tænker konstruktivt og kreativt, hvordan vi får motiveret dem, der ikke har motivation til at gå i gang med en uddannelse. Vi har måske været for firkantede i tilbudene, og nogle har følt, at man skulle tilbage til en forlængelse af 7. klasse frem for at knytte an til erfaringer fra de tyve år, eller hvor mange år man nu har været i erhvervslivet. Det skal jeg ikke gøre mig til den store ekspert i, men for mig at se ligger hovedproblemet i denne motivation, og derfor bør vi prøve at enes om alle sammen at finde ud af, hvordan vi får skabt den maksimale motivation, hvordan vi får organisationerne involveret, og hvordan vi får

forbedret arbejdsformidlingen. Der foreligger nogle væsentlige rapporter, hvor der er påpeget svagheder, men det, at denne lov ikke har virket fuldkomment, betyder da ikke, at vi ikke har fat i de rigtige principper. Derfor tror jeg, at det, der er godt og rigtigt, gennem en grundig offentlig debat kan blive bedre. Forslaget om at udskyde revisionsparagraffen med nyt arbejdstilbud, synes jeg er en fin kobling. Det kan være, at der er nogle, som, efter at have taget imod uddannelsesstilbudet, kommer til at praktisere det, de har lært gennem dette tilbud, således at de måske ad den vej kommer i en varig beskæftigelse og kommer i varig tilknytning til arbejdsmarkedet. Jeg synes, at vi i stedet for at have en voldsom polemik om denne sag burde kunne gå sammen om det, som vi jo alle dybest set er enige om, nemlig via ekstra uddannelse at få ledige i arbejde. Det er målsætningen.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal sige til hr. Kofod-Svendsen, at jeg ikke ringeagter nogen, heller ikke præster, men når jeg sagde, som jeg gjorde, var det, fordi der faktisk blev forsøgt at gøre grin med, at jeg sprogligt lavede noget kludder, fordi jeg blev for ivrig. Det lå i mit svar til hr. Estrup, og det hørte hr. Kofod-Svendsen måske af gode grunde ikke.

Men når jeg påstår, at jeg kender disse mennesker, er det rigtigt. Enhver kan læse denne statistik, og om hvem handler den gruppe, vi taler om? Den handler for det første for 70 pct.s vedkommende om kvinder, hvis ikke det efterhånden er mere, og for det andet er langt hovedparten ufaglærte kvinder og mænd og nogle korttidsuddannede kvinder. Det er den gruppe, vi taler om, og hvad i alverden er det for uddannelser, de kan gå ind og tage på 1½ år, der kan gøre dem egnede til at gå i konkurrence om bedre job end dem, de tidligere har haft, nemlig som ufaglærte arbejdere og specialarbejdere? Det, jeg forsøger at råbe op om, er, at 26 ugers LA-MU-kurser ikke gør det, for det er en speciel gruppe, der er arbejdsløse, og de bliver så specialiseret efter denne uddannelsesydelingslovgivning til det samme, som der står folk i kø for at komme ind på arbejdsmarkedet til.

Derfor siger jeg: lad os lave en ordentlig uddannelseslov, sådan at vi giver 3–4 års ud-

[Lilli Gyldenkilde]

dannelse, for vi er jo enige om, at det, vi vil, er at få folk i arbejde, for det har folk det bedst med. Derfor siger vi, og det har vi gjort hele tiden: hvorfor i alverden binder man en sådan lov op på, at de, hvis de ikke får arbejde bagefter, skal gå ned i dagpenge? Al anden lovgivning herinde går ud på, at man giver folk tilskud for og bag, hvis de gør, hvad man beder dem om. Det er bare det, jeg beder om at vi også laver på dette område.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Det bliver meget kort til fru Lilli Gyldenkilde. Påstanden om, at 4 år kunne hjælpe mere end 2 år, synes jeg da ikke er en rimelig betragtning, når vi er gået fra 0 år og op til 2 år. Vi er virkelig kommet i gang. Jeg tror, 4 år for nogle, som ikke er motiveret, vil være en næsten helt uoverskuelig længde. Jeg tror, opgaven snarere er at motivere nogle i gang med en kortere uddannelse, hvor man bruger noget af den livserfaring og erhvervs erfaring, man har indhentet. Man skal efter min mening ikke tænke så ringe om et halvt eller et helt år; det kan være den ekstra kompetence, man får, som gør, at man nu får en tilknytning til arbejdsmarkedet.

(Kort bemærkning).

Estrup (RV):

Der er to ting, der bringer mig på talerstolen igen, og det er sådan en opfølgning af den debat, vi havde før. Jeg tror, jeg forstår fru Lilli Gyldenkildes reaktion, men jeg synes også, fru Lilli Gyldenkilde må tænke lidt over, hvordan vi andre reagerer, når vore motiver bliver draget i tvivl, og det var faktisk det, man gjorde fra SFs side i ordførertalen uden begrundelse, og som jeg synes er grunden til, at vi får en debat, som måske ikke er så lødig, som den burde være. Men det kan vi måske komme over.

Det, som er mit andet punkt og grunden til, at jeg tager ordet, er, at vi nu er fremme ved revisionen, at vi nu er i den situation, at vi skal til at diskutere, hvad det er, der er brug for, hvordan vi får løst problemet for de grupper, som også fru Lilli Gyldenkilde netop har taget frem. Altså hvordan motive- rer vi dem? Hvad er det for nogle typer ud-

dannelsestilbud, de skal have? Hvor differentierede skal de være? Hvordan får vi sikret, at det fører til en fornuftig indgang på arbejdsmarkedet? Det er nu, vi skal have den debat. Hvorfor så hæfte sig så frygtelig ved, om vi får den før sommerferien eller vi får den efter sommerferien? Hvorfor skal det absolut udlægges, som om vi andre har dårlige motiver, fordi vi gerne vil vente til efter sommerferien? Det synes jeg egentlig godt man kunne spare os for, hvis man virkelig er tilstrækkelig interesseret i, at der kommer noget fornuftigt ud af det. Jeg håber, at vi på den baggrund kan få en ordentlig debat om, hvordan sådan nogle ordninger kan sættes ordentligt sammen.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Heller ikke jeg har noget imod præster, men når de messer, bør de i hvert fald messe sandheden. Og det er en fordel, at præsten har læst Bibelen, hvis det er sandheden i Bibelen, der skal messes. Ingen er uenige med hr. Kofod-Svendsen i, at uddannelse er godt – det har været påstået fra et bredt flertal i Folketinget – men havde hr. Kofod-Svendsen nu, inden han holdt denne tale, prøvet at se på de undersøgelser, der er lavet om, hvor godt og hvor dejligt det er, som hr. Kofod-Svendsen sagde, ville han have set, at undersøgelserne viser, at kun 5 pct. af de ledige har søgt uddannelse, og at 34 pct. af dem, der har søgt, ikke har kunnet komme ind, fordi der ingen uddannelse var. Jamen så hjælper det da kun lidt, at vi står her og synger halleluja, når det er for en ordning, der ikke virker.

Vi mener, det er rigtigt, at vi får uddannelserne, men vi må gøre noget fælles for at få det til at virke sådan, at folk også får den mulighed. Det går ikke bare at bruge floskler om gode hensigter her i Folketinget. Vi må også prøve at gøre noget ved det i hverdagen. Det er det, der ikke er sket, og det er det, der er påvist hen ad vejen.

Jeg er enig med hr. Estrup i, at det ville være rart, hvis vi kunne få en lødig debat. Men så spørger hr. Estrup, hvorfor man ikke kom med forslagene i foråret 1985, for så kunne vi have set på dem. Og mindre end et halvt minut efter siger han til fru Lilli Gyldenkilde, at fru Lilli Gyldenkilde må v. de, at

[Kaj Poulsen]

når der er indgået et forlig, er det svært at komme igennem med noget som helst. Jamen vi stod jo netop i den situation i foråret 1985, at Det Radikale Venstre havde indgået forlig med regeringen, som de godt nok måtte ændre tre gange, fordi vi fik dem overbevist om, at det var noget møg, de havde lavet. Men realiteten var, at man ikke ville lytte, at man ikke ville snakke med andre end sig selv.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Nogle gange er det både monotont og uendelig trivielt at skulle gentage sig selv igen og igen, men mig bekendt er alle i Folketinget enige om, at uddannelse er godt. Så langt så godt, men så siger hr. Kofod-Svendsen: o.k., nu er vi startet med to år, så lad os se på, hvordan det går, og måske er fire år for meget især for de mennesker, som er dårligt motiveret. Jamen man kunne jo lade dem selv vurdere, om de skal have en længere uddannelse eller ej. De mennesker, som har en meget dårlig skolebaggrund, har selvfølgelig brug for længere tid end to år. Men i stedet for, at Folketinget gjorde sig til dommer over, hvad folk kunne kapere, kunne man måske overlade det til dem selv at vurdere det.

Humlen – og det bliver også monotont og trivielt at høre for hr. Kofod-Svendsen – er, at den kvinde, der har en dårlig skolebaggrund og dårlige skoleerfaringer, har arbejdet i mange år med ufaglært arbejde, skal overvinde nogle barrierer for at gå ud i et uddannelsesstilbud, hvor der er 50 pct.s sikkerhed for, at vejen frem er arbejdsløshed og derefter nedsatte dagpenge. Hvordan tror man man kan motivere folk, som skal motiveres, ved at give dem en straf bagefter? Det kan man ikke. De vil selvfølgelig for at få timer nok og for ikke at falde for 26-ugers reglen hele tiden forsøge at finde noget arbejde og finde nogle timer – ja, måske undertiden opgive en uddannelse, hvis man kan få et kortvarigt job. Og det er der meget ofte ikke specielt perspektiv i.

Jeg vil give hr. Estrup ret i, at man selvfølgelig skal diskutere i sommerferien og så lang tid som overhovedet muligt, hvordan man kan revidere denne lovgivning bedst muligt. Det ville være fuldkommen tåbeligt

at revidere den uden at have tænkt over, hvordan man skal revidere den, så man ikke fortsætter med det skidt, man har. Så selvfølgelig skal det diskuteres godt og grundigt.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Dette her er jo en første behandling, men som fru Elisabeth Bruun Olesen siger: når vi nu ved, at loven skal revideres i sommerferien, synes vi naturligvis, det er piskende nødvendigt, at vi fremfører vores synspunkter på området nu, for det er den eneste måde, vi kan få dem frem på. For når det først er kørt igennem udvalget og revisionen er besluttet, bliver vi andre ikke spurgt om noget som helst mere. Det er vores eneste chance for at få indflydelse på det her, og det er selvfølgelig derfor, vi bliver ved.

Uden denne hårde debat – og dette være sagt til hr. Estrup – om, hvordan vi får revet disse slør af, sådan at vi kan se, hvad der egentlig lå i de tanker, som Det Radikale Venstre havde gjort sig, var de ikke kommet frem.

Og hvad er det så, der er kommet frem? Jo, det er kommet frem, at der skulle have været en bedre registrering af de arbejdsløse og en bedre registrering af uddannelsespladser. Denne lov har været administreret dårligt, og vejledningen har også været dårlig.

Men hvad ligger der heri? Ligger der, at det kun er de ting, der skal revideres næste gang, eller vil man slet ikke gå ind i det, som enhver undersøgelse nu har vist, nemlig at uddannelsesestiden er for kort, hvad enten man piber eller synger? Og så kan hr. Kofod-Svendsen jo havde ret, når han siger: jamen nu er vi dog nået dertil, at vi giver et uddannelsesstilbud på et stykke tid. Men vi gør os jo også de største bestræbelser for at få uddannelsesestiden udvidet, fordi vi kan se, at der er nogle, der kan og vil. Så lad dem dog!

Samtidig vil jeg godt sige til hr. Kofod-Svendsen, at der er også nogle, der ikke kan, og de må have mulighed for at få et arbejdstilbud fremover. Det ligger i selve loven, som den er i dag, at forligspartierne, som hr. Kofod-Svendsen jo også hører til, har erkendt dette, i og med at man har sat en aldersgrænse ind. Lad os gå videre og snakke om, hvordan vi gør dette bedre!

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Hr. Kofod-Svendsen for en kort bemærkning, og det bliver den sidste i denne runde.

(Kort bemærkning).

Kofod-Svendsen (KRF):

Jeg er meget enig i de sidste bemærkninger fra fru Lilli Gyldenkilde, og jeg synes også, det er fint, at der kommer nogle budskaber, nogle meldinger fra oppositionen, når vi skal revidere. Men det, jeg især har lyttet efter – for det tror jeg alligevel er hovedproblemet – er, hvordan vi bliver bedre til at motivere, og her har jeg ikke været imponeret over de budskaber, der er kommet til sommerens arbejde. Jeg er da enig i det, hr. Kaj Poulsen sagde, at der er ikke nok, der har taget imod uddannelsesstilbudet; der har også været nogle praktiske problemer med pladserne, og alt dette skal forbedres. Men det, som jeg mener er hovedproblemet, er motivationen, og det er dér, vi må se, om vi kan blive bedre.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Nogle gange undres man utrolig meget over regeringens og arbejdsministerens ufattelige evne til at vende op og ned på begreberne, til at gøre sort til hvidt og omvendt.

Ifølge arbejdsministerens skriftlige fremsættelse af disse forslag om en udskydelse af revisionen er dagpengeforliget stadig væk noget af det mest geniale, der nogen sinde er opfundet. Der er tale om helt nye og perspektivrige støtteordninger for langtidsledige, ja, intet mindre end helt enestående muligheder for at få en fast plads på arbejdsmarkedet.

Hvis det ikke var så sørgeligt, var det faktisk til at dø af grin over. Ministerens særlige form for sort humor bliver endnu mere fantastisk, når han skal forklare, hvorfor dette enestående tilbud alligevel ikke er blevet den succes, det fortjente: det er såmænd oppositionens skyld. Det er oppositionen, der har forkludret det hele. Oppositionspartierne har gået og bildt de arbejdsløse ind, at de nedsatte dagpenge og uddannelsesstilbudene hører sammen. Det gør de slet ikke, siger ministeren, de er bare indført samtidig.

Så kunne man jo tage ministeren på ordet og få bekræftet, at nedsatte dagpenge og uddannelsesstilbud slet ikke behøver at hænge

sammen. Det kunne jo gøres meget enkelt, nemlig ved at fjerne bestemmelserne om de nedsatte dagpenge helt, ikke kun for den ene eller den anden gruppe, men for alle. Det begreb skal simpelt hen helt ud af loven, før vi er overbevist om, at regeringen vil noget godt med sine uddannelsesstilbud.

Der er for hundredtusinde gang ikke noget som helst rimeligt i, at langtidsarbejdsløse skal straffes endnu mere, end de er straffet i forvejen, fordi en eventuel uddannelse ikke fører til beskæftigelse.

Jeg ved, at jeg ikke får ministerens positive tilsagn med hensyn til dette, og det skyldes selvfølgelig, at uddannelsesstilbud og nedsatte dagpenge hænger sammen for de partier, der stod bag dagpengeforringelsen, da den blev gennemført i 1985.

Hr. Estrup sagde det bemærkelsesværdig ærligt. Han sagde, at det var et valg mellem satser, tid og uddannelse, og at oppositionen i en fastholdelse af satserne ikke vil være med til at vælge uddannelse. Som om det var en automatik, at det skulle være et valg mellem de tre ting!

Ved den måde, det er skruet sammen på, gøres arbejdsløsheden til den enkeltes eget problem. Det er, som om de borgerlig inklusive de Radikale i virkeligheden mener, at hvis man er så dum, at man ikke kan skaffe sig et arbejde efter et eller andet kursus, er det ens eget problem. Det er der altså 50 pct., der ikke kan, og så har man ikke gjort sig fortjent til andet end almisser, der hverken er til at leve eller dø af. Sådan er den kyniske sammenhæng mellem de nedsatte dagpenge og uddannelsesstilbudet.

Men det kan jeg godt forstå at arbejdsministeren ikke har speciel lyst til at skrive i et offentligt tilgængeligt papir.

Alligevel synes jeg, der er god grund til at takke for lovforslaget i dag. Takken skal gå til alle de mennesker, der har haft energi og overskud til at blive ved med at påpege, hvor urimeligt det hele fungerer. Det er de A-kasser, arbejdsløshedsudvalg og fagforeninger, der har samlet dokumentation, aktioneret, skrevet læserbreve og er troppet op herinde for at få os til at forstå de asociale konsekvenser af reglerne, der skal have takken, for uden deres indsats tror jeg ikke at dette forslag om det ekstra jobtilbud var kommet. Det er selvfølgelig godt, at det ekstra jobtilbud er kommet, så der ikke er nogen, der kommer

[Elisabeth Bruun Olesen]

på nedsatte dagpenge, altså ud over dem, der ikke får timer nok. Det er udmærket.

Jeg vil såmænd heller ikke skælde regeringen og de Radikale ud for, at de ikke kommer med forslag om en revision nu, for når man ikke ved, hvad man skal putte i en revision, ville det være tåbeligt at gennemføre den. Men jeg synes, der er god grund til at diskutere, hvordan man forbedrer ordningen her i løbet af sommeren, hvordan man gør en reel indsats for at forbedre vejledningsindsatsen, rådgivningen, altså hvordan man får meget mere individuel rådgivning og vejledning, og først og fremmest, efter vores mening, hvordan man får de nedsatte dagpenge til at forsvinde. For efter vores mening er det et falsk valg. Der er ikke nogen, der siger, at man skal vælge mellem nedsatte dagpenge og så tid.

For os er det sådan, at så længe der ikke er arbejde nok i dette samfund, må de folk, der ikke kan få arbejde, have arbejdsledselsunderstøttelse. Det er ikke den enkeltes eget problem. Det er jo sådan, at man skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet, og hvis arbejdsformidlingen kan anvise én arbejde, får man jo ikke dagpenge, hvis man nægter at tage imod det. På den måde er reglerne såmænd klare nok, og som jeg sagde før, er der ingen grund til at give de arbejdsløse, som benytter sig af tilbudene, gennemfører en uddannelse og så bliver arbejdsløse, det ekstra gok i nødden, at de bagefter som straf kommer på nedsatte dagpenge.

Jeg ved godt, at hr. Estrup igen og igen har sagt: jamen skal man da, fordi man på et tilfældigt tidspunkt er kommet ind i en Akasse og er blevet dagpengeberettiget, resten af sit liv kunne få dagpenge? Det mener jeg at man skal, for nu at sige det ligeud. Hvis samfundet ikke kan skaffe arbejde til de mennesker, der står til rådighed for arbejdsmarkedet og er villige til at tage imod det arbejde, der bliver dem tilbudt, må de have arbejdsledselsunderstøttelse, for det er ikke deres problem, det er samfundets – eller sådan burde det være efter vores mening.

Vedrørende motivationen vil jeg godt påpege, som jeg har gjort før, at jeg tror, at det, at de nedsatte dagpenge eksisterer som begreb og som en trussel, vil gøre det utrolig svært at motivere dem, der har dårlige skoleerfaringer og en dårlig skolemæssig baggrund, fordi de hele tiden vil stå over for

valget: skal vi tage imod tilbudet om en uddannelse – og det vil som regel ikke være en reel uddannelse af 18 måneders varighed, men LAMU-kurser eller anden kursusvirksomhed – uden at vi har en speciel tro på, at det giver arbejde bagefter, eller skal vi forsøge at hutle os igennem og få timer her og dér, så vi tror på, at vi ikke falder for 26-ugers reglen? Jeg tror, at mange her vil tænke – og så vil hr. Estrup måske sige: mere kortsigtet – på at få timerne, for så falder man ikke, så bevarer man sin understøttelse. Derfor tror jeg ikke, man kan øge motivationen blandt de meget svage grupper, så længe de nedsatte dagpenge eksisterer som begreb.

Til sidst vil jeg gentage, at jeg synes, det er godt, at man får tid til at diskutere dette grundigt igennem, ikke kun de administrative ændringer – for dem kunne arbejdsministeren for så vidt have lavet under alle omstændigheder, dem havde vi ikke behøvet at stå her og diskutere – men hvordan man indholdsmæssigt laver det om. Hvis man ikke vil fjerne de nedsatte dagpenge – det formoder jeg at man ikke vil, eftersom man har cementeret dem som begreb – må det betyde, at de skal forblive som begreb og som en fortsat del af vores arbejdsledselsystem, indtil vi får et andet flertal herinde i Folketinget. Hvis man altså ikke vil det, må man som et minimum have en meget mere differentieret indsats, hvor de mennesker, som har den dårligste skolebaggrund, får nogle længere uddannelsestilbud, sådan at man kan give dem en illusion om eller måske en tro på, at de via et længerevarende og mere reelt uddannelsestilbud under nogle nye former, hvor uddannelsestilbudenes indhold også bliver tilpasset deres erfaringer, kan få arbejde.

Men lad os bidrage til denne debat i sommerferien og bagefter.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Der er jo faldet en del knubbede ord i denne debat, og derfor skal jeg da huske at starte med at sige tak til det store, brede flertal, som vil støtte lovforslagene og gennemføre dem, og så konstatere, at de mange ord var altså en del af den vedvarende systematiske debat om dette tema. Og det er jo en debat, vi har lejlighed til at fortsætte i løbet af sommeren og i næste samling.

[Arbejdsministeren]

Jeg skal ikke gøre mange bemærkninger, for jeg synes ærlig talt, der er ganske mange gentagelser fra vore tidligere debatter, og noget af det, vi håbede på i forbindelse med denne revision, var, at vi kunne bringe debatten ind i en ny fase, en mere konstruktiv fase, hvor vi standsede diskussionen om, hvem der nu havde sagt hvad på hvilket tidspunkt i 1985, og gav os til at beskæftige os med, i hvilket omfang de, der har haft glæde af ordningerne, har haft virkelig reel glæde af dem.

Her vil jeg da tillade mig at fremhæve, at når 2.000 mennesker har startet virksomhed og de i dem har fået ansat 1.000 ekstra, så er det godt. Jeg tror egentlig, vi alle sammen er enige om, at det er godt for de mennesker.

Når 5.000 er begyndt på en uddannelse – godt og vel halvdelen af dem på længerevarende uddannelser, derfor ved vi ikke, hvor mange der kommer i arbejde – regner vi da også alle sammen med, at det er godt. Når så lidt under halvdelen af de 5.000 har gennemført LAMU-kurser, LAMU-forløb, på 2-26 uger, og når over halvdelen af dem er kommet i beskæftigelse, kan da ikke nogen af os betvivle, at for dem, der er kommet i beskæftigelse, fordi de har været på LAMU-kursus, er det godt.

Derfor synes jeg ærlig talt, vi skal koncentrere os om, at for dem, der har haft glæde af de ordninger, der er lavet i forbindelse med denne lovgivning, har det været en god lov, for dem er det en succes. Succes måles ikke på det samlede antal alene, den måles også på, hvad en lov betyder for det enkelte menneske, og for det enkelte menneske, der er kommet i gang i kraft af denne lovgivning, har det været en succes.

Så må vi også realistisk erkende, at der er ikke nok, der har haft glæde af succesen, der er for få, der har taget imod tilbudet. Jamen lad os da så bevæge os ind i den fase, hvor vi kan se på, hvorfor der er så få, der har taget imod det, og lad os få fjernet nogle af de forhindringer, der måtte være. Lad os få brugt nogle af de gode eksempler til at informere, motivere og vejlede, således at nogle flere kan få glæde af ordningerne.

Vi kan gøre en hel masse ting administrativt, og det vil vi gøre. Løbende sommeren over, efterhånden som vi ser, at vi er klar til det, vil vi gennemføre tingene administrativt. Vi vil oven i købet tillade os at forsøge at

reklamere for det, vi gør administrativt, sådan at nogle flere bliver opmærksom på, hvad det er, vi gør, med henblik på at nogle flere kan få lyst til at tage imod tilbudet, sådan at vi kan få en accelererende effekt i retning af, at nogle flere tager imod de gode tilbud, der allerede foreligger.

Derefter vil vi – i god tid inden valget – i fællesskab med Det Radikale Venstre diskutere sigtpejnter. Vi vil sågar også diskutere i forbindelse med disse sigtpejnter, om der i de forslag, der tidligere er fremsat her i Folketinget fra alle mulige partier, er noget, som vi mener vi kan bruge i den nuværende situation, for vi er økonomisk set nu et samfund, hvor vi har mere råstyrke og kraft, fordi den økonomiske og den sociale genopretning er kommet så langt, som den er, efter det fallitbo, vi overtog fra Socialdemokratiet.

Vi vil såmænd også se på det socialdemokratiske forslag, og hvis der skulle være et guldkorn i det, som vi synes om, vil vi faktisk tage det med. Men vi ser gerne en debat – også en offentlig debat – for vi tror, at den offentlige debat på det konstruktive, det fremadrettede grundlag, vil være med til at øge ordningens succes.

Så er jeg faktisk glad for de mange positive tilkendegivelser, der er kommet om den model, vi har valgt i denne forbindelse, en model, hvor vi – selv om gentagne arbejdstilbud ikke er vores livret – har valgt at give et helt ekstraordinært arbejdstilbud, men vel at mærke, når det så er givet, er det et ganske almindeligt ordinært arbejdstilbud, der har som resultat, at hvis den pågældende ikke kommer i beskæftigelse efter arbejdstilbudet, så kan man igen få uddannelsesyndelse, så kan man igen få iværksætterydelse. Det vil altså sige, at vi kan komme i en situation, hvor der er nogle mennesker, der tidligere har taget imod uddannelsesyndelse, og hvis det ikke har resulteret i en ansættelse, kan de få arbejdstilbud, og derefter kan de få uddannelsesyndelse igen. For de mennesker er det et virkelig knaldgodt tilbud.

Det har vi råstyrke, det har vi økonomisk kraft til at gøre. Derfor er jeg også glad for, at det, vi gør, gør vi – ser jeg nu i dag – med et stort, bredt flertal i Folketinget, så jeg synes i og for sig, at vi skulle spare de knubbede ord til en anden lejlighed.

Kaj Poulsen (S):

[Kaj Poulsen]

Hr. minister, vi har alle været optaget af, at de langtidsledige skulle have en chance, og især oppositionen har været optaget af, at de svagest stillede på arbejdsmarkedet skulle have en chance.

Hvis arbejdsministeren her i sommer vil komme med det positive budskab, at nu skal det være slut med at sortere mennesker efter uddannelse i Danmark, så er der en chance for, at vi kan komme ind i en positiv og konstruktiv debat om, hvordan vi klarer problemerne.

Hvad skal vi egentlig med et parlamentarisk styre, hvis det er jungleloven, der alligevel får lov til at herske, så de stærke, de unge, de smukke og de rige kommer igennem systemet, de kan klare sig, og så må en vis person tage sig af de sidste? Det er jo det, principperne i denne lov bygger på. Hvis ministeren – jeg ved ikke, om han skal have Det Radikale Venstres støtte – kan give os den melding i løbet af sommeren, at vi på den baggrund kan gå i gang med en positiv debat om denne ordning, så er jeg sikker på, at der også vil være mulighed for, at vi i fællesskab kan finde en ordning, som kan samle et bredt flertal her i Folketinget. Men hvis man fortsat vil skubbe de dårligst stillede ud i den sociale massegrav, tror jeg, det bliver svært for ministeren.

Jeg skal kort sige om iværksætterordningen, at vi havde ikke noget at indvende imod den ved behandlingen i 1985, men vi synes måske, at den ikke virker godt nok. Jeg kan se, at nu skal hr. Estrup finde forhandlingen, men han vil finde ud af, at det er rigtigt. Vi synes ikke, at ordningen har givet iværksætterne tilstrækkelig gode betingelser, men det skal vi have diskuteret. Jeg tror, at det beløb, man sætter af til iværksættere, er for lille i forhold til de problemer, iværksættere kan komme ud for, men så kan vi måske korte tiden ned og måske hjælpe dem på administrationssiden. Nogle af disse ting synes jeg det var værd at snakke om, og det tror jeg vil kunne være en lykke.

Der har været gennemført en undersøgelse og et udvalgsarbejde i Nordjyllands Amt, som ministeren for øvrigt selv har sat i gang ved et besøg, han har været på deroppe, og som peger i retning af de erfaringer, man har haft med iværksætterydelsen, og jeg synes, det er positivt, at man er kommet frem til et resultat, som er værd at snakke om.

Derefter vil jeg godt sige til ministeren, at vi er naturligvis enige i, at det for alle dem, der har fået denne uddannelse, og også dem, der er kommet i arbejde efter uddannelsen, er godt og positivt, og det er vi glade for, men vi mangler altså stadig væk med en arbejdsløshedsstyrke på den forkerte side af 200.000, hr. minister, at få taget alvorligt fat på problemerne, hvis dette skal lykkes.

Hr. Estrup spurgte så, om der er nogen, der kan fortælle, hvordan man kan kombinere uddannelse og jobtilbud. Jeg er glad for, at Det Radikale Venstre er optaget af den tanke, for jeg tror netop, at det er den, der skal hjælpe os videre i dette system, nemlig en kombination af uddannelse og jobtilbud. Der tror jeg, at hr. Estrup igen må gå tilbage til forhandlingen, selv om ministeren ikke kan lide det. På baggrund af behandlingen, vi havde i udvalget mellem anden og tredje behandling, kan hr. Estrup læse i Folketingstidende 1984-85, tillæg B, spalte 2401, at mindretallet skriver, at »Samfundets forpligtelse til at vejlede og hjælpe den ledige til en relevant og lovende uddannelse« må styrkes.

Vi tror, det er afgørende, at man for alvor tager vejledning og rådgivning alvorligt, at vi går i gang betydelig tidligere, end vi har gjort hidtil, og at vi kommer helt ud i en individuel vejledning og rådgivning, hvis vi vil have fat i de dårligst motiverede personer.

Det sidste problem, vi kan sige kan løses, er, hvis ministeren også vil prøve at se på længden af jobtilbudene. I det bilag, vi fik i udvalget i 1985, sagde man: lad os eksempelvis tage året 1985 og se, hvad der sker, hvis man bliver ansat i et arbejdstilbud kort før jul. Ja, så er der to dage fri i julen, nytår én dag, og så kan der være noget vejrlig – det var der dengang – på tre dage. Så har der været konflikt i fem dage, påske tre dage og 1. maj, st. bededag, Kristi himmelfartsdag, pinsedag, grundlovsdag osv. Alle de dage forringer de lediges mulighed for at opnå det relevante antal timer for at kunne udnytte deres arbejdstilbud, og det tror jeg vi bliver nødt til at se på, sådan at ingen falder igennem af den grund.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg er da ked af, at arbejdsministeren synes, der er sagt alt for meget, som er sagt mange gange før, uden at det har gjort noget

[Lilli Gyldenkilde]

stort indtryk på arbejdsministeren. Det er min erfaring efter 10 år herinde, at man kan sige de samme ting så mange gange, at det faktisk bliver hørt, og derfor siger vi naturligvis det, vi mener. Det er ikke sådan, at vi har ment det samme hele tiden; der er også sket ændringer i vores syn på nogle af disse ting. Jeg skal bare sige, at vi har været imod de graduerede dagpenge hele tiden, og vi har været for en uddannelsesmulighed hele tiden. Det ved ministeren udmærket.

Ministerens siger, at dette har været en succes, for der er kommet 2.000 på iværksætterydelse og 5.000 på uddannelsesydelse. Jeg mener ikke, man kan måle succesen, før man ser, om disse folk kommer i arbejde. Det er jo på det, vi skal måle succesen.

Så vil jeg godt sige, at det mest positive, man overhovedet kan sige er sket i den forløbne tid, hvor vi har diskuteret dette, er, at på grund af, at uddannelsesstilbudene ikke har været gode nok – det ved vi – er der ude i lokalområderne indledt en række forsøg på at strikke nogle uddannelser sammen, som de mennesker, vi her taler om – vi ved godt, hvad hovedparten af denne gruppe består af, nemlig korttidsuddannede eller slet ikke uddannede – er i stand til at tage, og det har altid været en af vore hovedanker, at der er for kort tid, hvis de skal ind i det ordinære uddannelsessystem. Det kan godt være, ministeren mener, at det ikke bliver mere rigtigt af, at man siger det mange gange, men til gengæld bliver det altså heller ikke forkert, og som allerede sagt håber jeg, det vil vise sig, at det også går ind til sidst.

Det, der er så forfærdelig vigtigt, det, vi diskuterer på den afmålte tid, vi nu har til det, er jo, hvordan vi sikrer de mennesker, som vi med et frygteligt udtryk her i landet kalder »restgruppen«. Det er jo restgruppefolk, der er arbejdsløse. Det er dem, der ikke har belastet uddannelsessystemet på nogen som helst måde gennem tilværelsen, fordi de er gået tidligt ud af skolen og ud i nogle job. Dem er de så blevet for mange om efterhånden, og jobbene er måske også blevet lidt færre. Dermed er disse mennesker blevet arbejdsløse, og det er ulykken.

Vi skulle nok have en meget grundigere diskussion om, hvordan vi sikrer disse grupper, som ikke kan gå ind i det ordinære uddannelsessystem, nogle uddannelser. Det mener jeg der er grøde i ude i lokalområderne,

og det er dog en af de gode ting, der er kommet ud af dette.

Jeg vil godt have lov til at sige, at uden den omfattende kritik, som oppositionen herinde gang på gang på gang har fremsat af lovens funktion, tror jeg ikke, vi var nået dertil, at man, samtidig med at man udskylder en revision, siger: og så giver vi et arbejdstilbud mere. Jeg tror bestemt, at det har haft værdi, at vi har sagt disse ting hele tiden og været – hvad skal man sige – på nakken af dem, der har lavet den lovgivning, som jeg nok mener er det største angreb på arbejdsløse i nyere tid, nemlig den om indførelse af graduerede dagpenge.

Og så til slut: ministeren siger, at der vil ske nogle ting administrativt, og jeg kan forstå, at der også vil blive reklameret i den periode, vi nu går ind i, sommerperioden, i håb om, at nogle flere vil tage uddannelse. Det mener jeg er fornuftigt, for jeg mener, det er fornuftigt, at folk tager en uddannelse, hvis de overhovedet kan. Men igen må jeg sige, at ligesom jeg efterlyste sigtelinjer fra hr. Estrups side, efterlyser jeg dem også fra ministerens side. Kunne man ikke godt løfte sløret lidt? Vi har bunkevis af materiale på bordet fra det ene analyseinstitut og firma efter det andet, som siger det, vi hele tiden har sagt. Men det er ikke altid rart at få ret. Jeg ville ønske, vi ikke havde fået det. Jeg ville ønske, det havde været en succes, sådan at ingen kom på graduerede dagpenge og alle kom i arbejde. Men nu ligger det altså sådan, at den ene undersøgelse efter den anden siger: det, oppositionen hele tiden har sagt om dette, er rigtigt. Derfor mener jeg også, det er rimeligt, det, som ministeren her i sidste øjeblik sagde: vi vil godt se på, hvad der ligger af forslag også fra andre, om der er noget, vi kan bruge, og jeg håber naturligvis, man vil indse, at det, der skal til, er en længere uddannelsestid og arbejdstilbud til dem, der ikke kan klare en uddannelse, samt afskaffelse af graduerede dagpenge.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Nu sagde ministeren, at vi skulle spare på alle de mange knubbede ord, og at det da var godt, at der nu var kommet ordinært jobtilbud til stort set alle dem, der ville være kommet ned på nedsatte dagpenge, fordi revisionen er udskudt. Det er da heller ikke

[Elisabeth Bruun Olesen]

det, vi klager over, det synes vi faktisk er udmærket. Det, jeg især kom med knubbete ord om, var, at begrebet »nedsatte dagpenge« var blevet cementeret, og at vi nu ved, fordi man ikke har fjernet det for den sidste gruppe, at det er noget, den borgerlige regering og de Radikale tilsyneladende mener vi skal have i vores lovgivning som begreb. Det kom jeg med nogle knubbete ord om, og det vil jeg sandelig blive ved med.

Hr. Estrups ord tydede jo på det samme. Hr. Estrup sagde, at man måtte vælge mellem satser, tid og uddannelse, og man havde så valgt at komme på nedsatte dagpenge under nogle bestemte forudsætninger; man har altså valgt fortsat at have begrebet »nedsatte dagpenge« i vores lovgivning.

Så vil jeg godt vedrørende en af de grupper, som man skal diskutere allermest i sommerferien, når der er tale om en revision, nemlig de midaldrende kvinder, gentage, at man aldrig nogen sinde får motiveret kvinder med en dårlig skolebaggrund og dårlige skoleerfaringer til at tage en uddannelse, hvis der lægges en straf oveni. Man må i alle tilfælde for denne ene gruppe gennemføre en meget mere differentieret ordning, hvorefter man for det første giver længere tid, sådan at de får en reel mulighed for en uddannelse, og dernæst kombinerer det med, at man giver jobtilbud i alle tilfælde til denne gruppe efter uddannelsen, altså at man for det første giver længere tid til uddannelsen og derefter åbner for jobtilbud bagefter, så det ikke er det, at man går ind i en uddannelse, der leder én over i ordningen med nedsatte dagpenge. Samtidig må der en forstærket indsats til fra arbejdsformidlingen med en langt mere individuel indsats over for denne gruppe. Der skal være tid til en individuel snak, når de arbejdsløse har behov for det og ikke flere uger ud i fremtiden, som vi har måttet læse i rapporterne at arbejdsløse har måttet vente.

Sådan burde det være for alle grupper, men hvis det skal have nogen som helst funktion over for den her, skal der i alle tilfælde noget, der ligner det her, til.

Jeg skal gentage, at vi synes, det er ynkeligt, at den sidste gruppe ikke kunne komme med og få et ekstra jobtilbud, nemlig de, som ikke har fået timer nok i deres jobtilbud. Som hr. Kaj Poulsen påviste, kan man, hvis ens jobtilbud i det offentlige falder uheldigt omkring jul, påske eller pinse, og hvis man

derudover har et barn, der bliver sygt, og man selv bliver kortvarigt syg, meget vel have for få timer, fordi forlængelsesreglerne i dag er alt for dårlige.

Man kunne gå en anden vej: i stedet for at give de her folk et ekstra jobtilbud, kunne man simpelt hen ændre og forbedre forlængelsesreglerne, sådan at de mennesker fik timer nok i deres jobtilbud. Det var også en vej, man kunne gå, men jeg har forstået, at det ønsker man ikke. Arbejdsministeren har tidligere givet udtryk for, at når folk ikke fik timer nok, var det stort set, fordi de ikke kunne klare det, de var for dovne, eller de gik ikke på arbejde.

Men altså, et uheldigt sammenstrøg af skæve helligdage plus børns sygdom og ens egen korterevarende sygdom kan meget vel føre til det resultat, og det synes vi er for dårligt. Derfor burde man lave de forlængelsesregler om.

Arbejdsministeren (Henning Dyremose):

Jeg synes egentlig, der var en meget mere interessant og konstruktiv tone her i anden runde. Det er jeg godt tilfreds med, for vi har åbenbart det fælles mål, at vi skal have nedbragt antallet af dem, der er hårdest ramt.

Vi skal have fortsat den udvikling, vi har f.eks. vedrørende langtidsledige, hvor antallet af langtidsledige målt ved tilgangen til arbejdstilbud fra 1982 til 1986 er faldet fra 47.000 til 36.000. Hvis vi tager det målt i ledighedsgrad på mere end 0,8 på et år, er faldet på 22.000 ned til 66.000. Hvis vi tager antallet af familier, der er på forbigående bistandshjælp, er det fra september 1982 til december 1986 faldet med 26.000 til 86.000, og antallet på varig hjælp er faldet med ca. 3.000 til 4.000.

Der har altså inden for de sidste fire år været et markant fald i antallet af personer i de udsatte grupper. Jeg har forstået Folketingets debat her i anden runde sådan, at vi er enige om, at vi skal arbejde for, at det fald fortsætter. Det synes jeg er en konstruktiv udgang på førstebehandlingen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ole Vig Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 230:

Forslag til lov om ændring af lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension. (Differentierede satser m.v.).

Af arbejdsministeren (Henning Dyremose).
(FremSAT 29/4 87).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Bakholt (S):

Arbejdsministeren har ved sit lovforslag om ændring af lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension til hensigt at indføre differentierede ATP-bidrag. Baggrunden er, at der som led i overenskomstforhandlingerne på det offentlige arbejdsmarked bliver givet mulighed for at konvertere en forhøjelse af ATP-bidragene til puljebeløbene.

Lad mig sige med det samme, at regeringen bestemt ikke skal roses for dette lovforslag, tværtimod. Det er en ny vej, regeringen betræder, men i alle forhold en dårlig vej, fordi det indebærer en betydelig risiko for hele ATP-systemets fremtidige udvikling.

Regeringen har ofte tilkendegivet, at den ønsker en større opsparing og et mindre forbrug. Ikke mindst forud for overenskomstforhandlingerne gav regeringen udtryk for, at den ønskede en styrkelse af pensionsopsparingen. Og hvad blev så resultatet? Alle erklæringer om en styrkelse af pensionsopsparingen blev tilsidesat. Under forhandlingerne med de offentligt ansatte gik finansministeren med til at undtage de offentligt ansatte fra en forhøjelse af ATP-bidragene. Regeringen siger altså ét og gør noget andet.

Den glidebane, regeringen er slået ind på, vil kunne føre til, at ATP-ordningen gradvis

undergraves, og det er vi ikke tilhængere af. Men det kan være, det er det, der er hensigten med regeringens handlemåde i denne sag.

Socialdemokratiet ønsker at gå en anden vej end den, regeringen betræder med dette forslag. Vi ønsker en bedre ATP-ordning, og det har vi fremsat forslag om. Det er ikke regeringen ubekendt, men jeg skal gerne gentage det, at Socialdemokratiet ønsker, at der gennemføres en kraftig forhøjelse af medlems- og arbejdsgiverbidraget. Vi ønsker, at bidragene forhøjes hvert år i takt med den gennemsnitlige lønudvikling. Der skal være ligestilling mellem funktionærer og arbejdere ved, at de sikres samme pensionsopsparing under ferie og sygdom. Og endelig skal lønmodtagerne sikres mod, at længere ledighedsperioder fører til urimelige forringelser af pensionsvilkårene.

En differentieret ATP-ordning vil nedsætte opsparingsvirkningen af en forhøjelse af ATP-bidragene, og derfor vil differentierede ATP-bidrag være i modstrid med den erklærede politik: at øge opsparingen. En stor del af den private opsparing i samfundet er baseret på kollektiv lønmodtageropsparing, og det er af afgørende betydning for sikring af en stabil og høj opsparing, der kan skabe grundlag for bedre investeringsindsats i de kommende år. Det burde regeringens interessere sig mere for, end tilfældet har været.

Endelig vil jeg pege på, at det er nødvendigt at skabe tilstrækkelige og mere fleksible investeringsrammer for ATP og Lønmodtagernes Dyrtidsfond, end det er tilfældet i dag. Loftet for, hvor meget ATP og Lønmodtagernes Dyrtidsfond må investere i de enkelte virksomheder, må hæves betragteligt. Det var mere konstruktivt og fremsynet, om regeringen havde haft det i tankerne, da den fremsatte forslaget.

Derudover vil jeg stille et spørgsmål til arbejdsministeren vedrørende den foreslåede § 4 a, stk. 2 – hvis arbejdsministeren har tid til at høre efter. Hvis jeg har forstået bestemmelsen rigtigt, åbner den op for, at ikke alene lønmodtagere, som er ansat hos statslige og kommunale arbejdsgivere, kan få indført differentierede ATP-bidrag. Det, jeg tænker på, er områder, hvor en offentlig myndighed har fastsat eller godkendt bestemmelser om løn- og arbejdsforhold, hvilket vil sige en stor del af de private institutioner, der mod-